

EVALD FLISAR

To nisem jaz

(Legoroman)

11

Potem je prispelo pismo od očeta. Vedel sem, da je od njega, preden sem odprl ovojnico; njegovo okorno pisavo bi prepoznal celo v polzavesti. Prvo, kar je padlo iz ovojnice, je bil listek s tlorisom hiše in z merami, nakracanimi ob robovih. Pritličje: veža, shramba, dnevna soba, kuhinja, kopalnica, jedilnica, spalnica. Prvo nadstropje: spalnica 1, spalnica 2, otroška soba, kopalnica. ltd. Nato sem iz ovojnice potegnil še pismo. Bilo je kratko.

"Dragi sin, sklenil sem, da se lotim gradnje nove hiše. Ne bo tako velika, kot so bile prej, ampak tole bom zgradil do konca, pa če je to zadnje, kar naredim na tem svetu. Tvoja mati pravi, da sem nor, ampak to itak govori že vse življenje. Jutri se lotim dela. Sporočil ti bom, kdaj si jo lahko prideš ogledat. Upam, da kmalu. Želim ti vse dobro in pozdrave obema, tudi od tvoje matere."

Moj oče je imel takrat osemdeset let. Jaz sem jih imel dvaintrideset. Zalil me je val sramu. Si ta človek zasluži sina, ki se je na pragu najlepših let nehal boriti za življenje, kakršno koli že je lahko? Strahopetneža, ki je obupal ob prvi hujši oviri? Vso noč sem jokal. Ne od žalosti, ampak zaradi sramu. In zaradi ponosa, ker imam očeta, ki morda v življenju res ni veliko dosegel, a me v mnogih pogledih daleč, daleč presega. Začutil sem, da je napočil trenutek, ko bi se od njega lahko kaj naučil.

Naslednji dan, ko je žena odšla v službo, sem se kljub bolečinam, ki so bile tako hude, da sem zraven na glas kričal, začel ob steni počasi postavljati pokonci. Vsak dan za nekaj centimetrov višje. Čez dva tedna sem začel delati prve korake. Minil je mesec in uspelo mi je priti iz spalnice v dnevno sobo. In v kuhinjo. In v kopalnico. Še en mesec in upal sem si na krajši sprehod pred hišo. Morda se nisem zavedal, zakaj to počenjam (očetu, ki sem ga z vsoto močjo čutil v sebi, sem hotel dokazati, da sem ga vreden), toda v pol leta sem bil spet na nogah in naokrog (in kljub bolečinam, mnogo milejšim, a nenehno navzočim) približno tak, kot sem bil, preden se je travma začela. Očetu nisem nikoli povedal, kako dragoceno je bilo zame njegovo pismo; takšni pogovori bi se obema zdeli "nemoški", prečustveni, spravili bi ga (zanesljivo njega, če ne obeh) v zadrego. O samoumevnih stvareh ne govorimo.

Sploh pa se je v vmesnem času zgodilo veliko drugega. Občina, ki je v Murski Soboti širila ceste, je prisilno odkupila in porušila hišo na Cvetkovi ulici 22. Sestrin mož, takrat direktor komunalnega podjetja, je mojim staršem v zameno priskrbel enoinpolsobno stanovanje v novem bloku prav nasproti sestrine hiše. Do nadomestnega stanovanja sta bila upravičena po zakonu, toda sestrin mož jima je priskrbel tudi odkupnino v znesku tržne vrednosti hiše. Ta denar sta položila na bančni račun, da bi tam počakal, dokler ne bi našla hiše, s katero bi bila mama zadovoljna. Kajti mama v bloku ni hotela živeti; potrebovala je prostor, vrt, svobodo. Za gradnjo hiše je bil zdaj oče resnično prestar.

Iskala sta leto dni, toda mami ni bila všeč niti ena od hiš, ki so bile na prodaj; v eni je preveč zaudarjalo po vlagi, druga je bila preblizu sosedov, tretja je imela premajhen vrt. Medtem je denar ležal na banki v času najhujše inflacije; vsi so kupovali marke.

KEN FOLLETT

PROPAD VELIKANOV

56

Lev je čedalje manj razumel. Kakšen kraj pa je to, da lahko vsako mirno, brez dovoljenja, odkoraka z ladje v mesto?

Potem je zagledal zgradbo, ki je pritegnila njegovo pozornost. Malce je bila podobna hotelu, le da sta na njenih stopnicah sedela dva siromašno oblečena moža z mornarskima čepicama in kadila. "Poglej tisto hišo," je rekel.

"Kaj pa je z njo?"

"Po mojem je misijon za pomorščake, takšen kot v našem Peterburgu."

"Saj nisva mornarja."

"Ampak mogoče so notri ljudje, ki znajo tuje jezike."

Vstopila sta. Nagovorila ju je sivolasa ženska, ki je sedela za pultom.

"Ne govori ameriško," ji je v svojem jeziku odvrnil Lev.

Odgovorila je z eno samo besedo v istem jeziku: "Rusa?"

Lev je prikimal.

Pomignila jima je s prstom in Levu se je prebudilo upanje.

Sledila sta ji po hodniku do majhne pisarne z oknom, ki je gledalo na vodo. Za mizo je sedel mož, ki je bil za Levove pojme še najbolj podoben ruskemu Judu, čeprav bi težko pojasnil, od kod mu ta vtis. "Govorite rusko?" ga je vprašal Lev.

"Rus sem," je odvrnil mož. "Vama lahko kako pomagam?"

Lev bi ga najrajši objel. Ampak namesto tega se mu je samo zazrl v oči in se mu toplo nasmehnil. "Nekdo bi nas moral počakati pri ladji in odpeljati

Knjiga Propad velikanov Kena Folletta je izšla pri Mladinski knjigi. Lahko jo naročite na brezplačno številko 080 12 05.

v Buffalo, a se ni prikazal," je rekel, trudeč se, da bi njegov glas zvenel čim bolj prijazno, a zaskrbljeno obenem. "Kakih tristo nas je ..." In da bi vzbudil sočutje, je dodal: "Z ženskami in otroki vred. Mislite, da nam lahko pomagate najti ljudi, ki jih iščem?"

"V Buffalo?" je rekel mož. "Kje pa mislite, da ste?"

"V New Yorku, kje pa?"

"To je vendar Cardiff."

Lev še nikoli v življenju ni slišal za Cardiff, a zdaj se mu je vsaj začelo majčkeno svetlikati. "Se pravi, da nas je tisti beda-sti kapitan odložil v napačnem pristanišču," je rekel. "Kako pa naj pridemo v Buffalo od tod?"

Mož je pokazal skozi okno, tja nekam čez morsko prostranstvo, in Leva je v zli slutnji stisnilo pri želodcu.

"Tample čez je," je odvrnil mož. "Kakih pet tisoč kilometrov od tod."

Lev se je pozanimal, koliko bi stala vozovnica iz Cardiffa do New Yorka. Ko je vsoto preračunal v rublje, je ugotovil, da je to desetkrat toliko, kolikor je imel v svoji srajci. Ukrotil je bes. Vjalovi so vse potegnili za nos - ali pa kapitan - ali pa oboji, kar je bilo še najbolj verjetno, saj so tako lažje izpeljali to podlo ukano. Ves Grigorijev tako težko prisluzeni denar so pokradle te lažnive svinje! Če bi lahko zgrabil kapitana Angela Gabriela za vrat, bi ga stiskal, dokler ne bi izžel še zadnje kapljice življenja iz njega, in se krohotal, ko bi umrl.

Ampak kaj bi zdaj sanjaril o maščevanju? Zdaj je bilo pomembno predvsem to, da se ne vda. Našel si bo službo, se naučil angleško in si našel kvartopir-

ske tovariše, ki igrajo za velike vsote. Za to bo treba nekaj časa. Biti mora potrpežljiv. Zgledovati se mora po Grigoriju.

Prvo noč so vsi prespali na tleh sinagoge. Lev se je držal drugih. Cardiffski Judje niso vedeli, ali pa jim je bilo malo mar, da so nekateri izmed potnikov kristjani.

Lev je prvič v svojem življenju uvidel prednosti, biti Jud. V Rusiji so Jude tako neusmiljeno preganjali, da se je vedno spraševal, kako da se jih več ne odreče svoji veri, zamenja oblčila in se pomeša med druge. Tako bi bilo rešenih nič koliko življenj. Zdaj pa je videl, da lahko greš, če si Jud, kamorkoli po svetu, in vedno boš našel koga, ki bo s tabo ravnal kot z družinskim članom.

Izkazalo se je, da to ni prva skupina ruskih izseljencev, ki je kupila vozovnice za New York, končala pa drugje. To se je dogajalo že prej, tako v Cardiffu kot v drugih britanskih pristaniščih: in ker je bilo toliko ruskih izseljencev Judov, so bili starešine sinagoge tega že vajeni. Naslednjega dne so nasledim potnikom postregli s toplim zajtrkom in jim denar zamenjali za britanske funte, šilinge in penije, potem pa jih odpeljali v prenočišča, kjer so si lahko najeli poceni sobe.

Kakor vsako veliko mesto na svetu je bilo tudi v Cardiffu na tisoče hlevov. Lev se je naučil dovolj besed, da se je lahko predstavljal kot izkušen konjar, potem pa se je odpravil naokrog po mestu iskat delo. Ljudje so se lahko kaj hitro prepričali, da je res spreten z živalmi, a celo delodajalci, ki so mu bili naklonjeni, so mu hoteli postaviti nekaj vprašanj, on pa

jih ni razumel in ni mogel odgovoriti.

Ves obupan se je začel še bolj pridno učiti, in po nekaj dneh je že lahko razumel, koliko kaj stane, in je znal prositi za kruh in pivo. A delodajalci so mu še kar naprej zastavljali zapletena vprašanja, najbrž v zvezi s tem, kje je delal pred tem in ali je imel kdaj kakšne težave z zakonom.

Vrnil se je v misijon za pomorščake in zaupal svoje težave tistemu Rusu v mali pisarni. Ta mu je dal neki naslov v Bute-townu, soseski, ki je bila najbližje dokom, in mu rekel, naj povpraša po Filipu Kowalu, ki so ga klicali tudi Kowal Poljak. Ta Kowal je bil, kot se je izkazalo, predelavec, ki je najemal ceneno tujo delovno silo in je znal od vsakega evropskega jezika po malo. Levu je rekel, naj ga v ponedeljek dopoldne ob desetih počaka s svojim kovčkom pred glavno železniško postajo.

Lev je bil tako vesel, da ga niti ni vprašal, za kakšno delo gre. Prišel je skupaj še z nekaj sto drugih mož, večinoma Rusov, vendar so bili med njimi tudi Nemci, Poljaki, drugi Slovani in neki temnopolt Afričan. Razveselil se je, ko je med njimi zagledal tudi Spirjo in Jakova.

Stlačili so jih na vlak, vozovnice zanje je plačal Kowal, in odpeljali so se proti severu skozi prelepo hribovito pokrajino. Med zelenimi pobočji hribov, po dolinah, so se stiskala industrijska mesteca, podobna temnim jezercem. Značilnost vsakega mesta je bil vsaj en visok stolp s parom orjaških koles na vrhu, in Lev je izvedel, da v teh krajih v glavnem živijo od premogovništva.

Pisma bralcev

Svet občutijo drugače

V Sloveniji se vsako leto rodi približno 200 otrok z avtističnimi motnjami

Žalostno je, da so bile osebe z avtizmom do nedavnega zakonsko spregledane. Z uvedbo novega zakona v mesecu juliju lani so otroke z avtističnimi motnjami opredelili kot otroke s posebnimi potrebami. Problem še zdaleč ni v celoti rešen, saj je Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost, kulturo in šport izdalo osnutek Pravilnika o usmerjanju v javno veljavne programe za otroke s posebnimi potrebami, ki bi moral biti v celoti sprejet in se pričeti izvajati že 1. 9. 2012. Člani Društva za pomoč otrokom z avtističnimi motnjami s podporniki, posamezniki in tudi strokovnimi delavci se bomo zavzemali, da se bo pravilnik v celoti začel uresničevati v šolskem letu 2013/14.

Pri sprejemanju Pravilnika o usmerjanju v javno veljavne programe za otroke s posebnimi potrebami naj se upošteva Listina pravic oseb z avtizmom iz leta 1996.

Avtizem je vseživljenjska razvojna motnja, ki se kaže v težavah na področjih verbalne in neverbalne komunikacije, socialne interakcije in

fleksibilnosti mišljenja. Značilnosti avtizma se kažejo v mnogih oblikah; težave pri posamezniku se izražajo na različne načine.

Otroci s težjo obliko avtizma imajo težje spoznavne motnje in motnje znananja dražljajev, kar jim še dodatno otežuje učenje in komunikacijo. Nezmožnost komunikacije se pogosto odraža v izbruhih jeze ter samopoškodovalem in agresivnem vedenju.

Zaradi omenjenih težav potrebujejo otroci z avtističnimi motnjami intenzivne logopedске, psihološke, delovnoterapevtske, specialnopedagoške in druge obravnave, ki omogočajo premagovanje primanjkljajev in težav na področjih komunikacije, socialne interakcije, vedenja in senzornih težav.

Poleg številnih terapij in strokovnih obravnav potrebujejo otroci pogosto tudi različne diete in prehranske dodatke. Finančni stroški, ki pri tem nastanejo, predstavljajo za družine pogosto nepremagljivo oviro.

Otroci z avtističnimi motnjami drugače razmišljajo, razumejo in občutijo svet okoli sebe, predvsem pa se morajo prav vsega naučiti, tudi tistega, česar se drugi otroci naučijo spontano in samoumevno. Prav zato morajo otroci z avtističnimi motnjami biti deležni vzgoje in izobraževanja s pristopi in strategijami, ki jim bodo omogočali, da se učijo, premagujejo primanjkljaje, razvijajo prilagoditvene spretnosti

in le tako napredujejo. Ena temeljnih pravic oseb z avtizmom je, da se jim omogoči dostopno in primerno izobraževanje. Otroci, ki so vključeni v intenzivno, za avtizem specifično zgodnjo obravnavo, se razvijajo bolje, so prej samostojni, zato z obravnavami otrok ne smemo čakati.

Velik problem v vzgojno-varstvenih institucijah in šolah je pomanjkanje strokovnega kadra in premalo akumuliranja strokovnih znanj. V svetu je priznanih veliko metod, kot so pecc, floortime, teach, aba, senzorna integracija, ki so se pokazale kot najuspešnejše pri delu z osebami z avtizmom. A strokovne delavke nimajo možnosti, da bi se dodatno izpopolnjevale in izobraževale po teh metodah. Odgovorni kadri, ki se ukvarjajo s problematiko avtizma, strokovnim delavcem, ki delajo z otroki z avtističnimi motnjami, ne omogočajo izobraževanj po v svetu priznanih metodah, ki pripomorejo, da se lahko otrok z avtističnimi motnjami uči in pridobiva spretnosti na posameznih področjih.

Za otroke z avtističnimi motnjami je izredno pomembno, da starši, tim strokovnih delavcev društva in vzgojno-izobraževalne institucije, ki z otrokom dela, sodelujejo in izvajajo zastavljene cilje po individualiziranem programu, saj se bo otrok lahko razvijal in napredoval le ob pravilni podpo-

ri in z ustreznim programom pomoči. Treba je povedati, da starši brez vodenja strokovnjakov in navodil, kako delati z otrokom doma, ne bi zmogli. Zelo pomembni za strokovnjake pa so tudi podatki, kako otrok funkcionira doma in v različnih situacijah.

Društvo za pomoč otrokom z avtističnimi motnjami Školjke je društvo, ki so ga ustanovili starši otrok z avtističnimi motnjami, strokovni delavci in terapevti. Namen društva je pomagati staršem, ki se srečujejo s številnimi vsakodnevnimi stiskami, pri pridobivanju informacij in nasvetov s pedagoškega, socialnega in zdravstvenega vidika. Vsi člani društva delajo brezplačno, v društvu ni plačanih funkcij, ni društvenih prostorov, katerih najemnino bi bilo treba plačati, prav tako ni kakršnih koli drugih stroškov, zato gre ves denar resnično neposredno za pomoč otrokom.

Da bi lahko otrokom z avtističnimi motnjami zagotovili celostne individualne obravnave, smo se v Društvu za pomoč otrokom z avtističnimi motnjami Školjke odločili, da organiziramo dobrodelni koncert. Z njim želimo opozoriti na problematiko otrok z avtizmom in širši javnosti prikazati, kako funkcionirajo otroci z avtističnimi motnjami. Predvsem pa želimo zagotoviti denarna sredstva, ki bodo namenjena za terapije in obravnave otrok ter za izobraževanja staršev in

strokovnih delavk, ki vsakodnevno delajo z otroki.

Zavedati se moramo, da lahko otroci z avtističnimi motnjami napredujejo le ob pravilni podpori in z ustreznimi programi pomoči.

Inge Zorec, predsednica Društva za pomoč otrokom z avtističnimi motnjami Školjke

Prednost majhnosti

Športni komentator nemške televizije, ki je prek ekrana besedil planiške skoke, se je čudil, kako lahko državica s tako malo prebivalci premore toliko dobrih športnikov. Če bi še vedel, koliko vrhunskih umetnikov, znanstvenikov, strokovnjakov in umnih, pridnih in sposobnih prebivalcev ima Slovenija, umeščena v sredino Evrope s svojimi naravnimi lepotami med morjem, planinami in panonsko ravnino, bogata z lesom in vodo, bi lahko izgovoril celo bistveno več nam v ponos.

Ko bodo naši politiki dojeli prednost majhnosti, ko se bodo začeli zavedati, da se njihova moč in ugled lahko dopolnita samo v ogledalu drugih, večjih, navidežno močnejših držav ... in bodo začutili pomen enotnosti za perspektivo naše prihodnosti, se jim bo posvetilo, da je kriza, v kateri se utapljam, najboljša priložnost za naslednje dobro jutro.

Tone Švagelj, Motvarjevci

Izdaja

Časopisno-založniško podjetje

VEČER

Časnik, ki vas razume

Ul. slovenske osamosvojitve 2, 2504 Maribor
Prva številka je izšla 9. maja 1945.
Tisk: Leykam Tiskarna, d.o.o., Hoče
ISSN 0350-4972

Direktor:

Jure STRUC

Odgovorna urednica:

Katja ŠERUGA

Predsednik nadzornega sveta:

Dušan MOHORKO

Aljoša PERŠAK: vodja deska

Matija STEPIŠNIK: notranja politika in

gospodarstvo

Vojislav BERCKO: zunanja politika

Branka BEZJAK: Maribor in regije

Petra VIDALI: kultura

Aljoša STOJČIČ: šport

Elizabeta PLANINŠIČ: črna kronika

Dejan PUŠENJAK: V soboto

Sašo BIZJAK: fotografija

Aleš DRAGAR: likovni urednik

Tajništvo uredništva

telefon 02/23 53 200

telefaks 02/23 53 371 (364)

desk@vecer.com

DOPISNIŠTVA:

Ljubljana, Cankarjeva 1,

telefon 01/24 15 600

Celje, Razlagova 13 a,

03/425 36 48 (46)

Ptuj, Osojnikova 9,

02/749 21 71 (74)

Murska Sobota, Slovenska 25,

02/53 51 410 (412)

Ravne na Koroškem, Gačnikova pot 3,

dopisništvo 02/875 05 24 (20,22)

Slovenska Bistrica, Trg svobode 26/3,

dopisništvo 02/84310 03

TRZENJE:

Oglasno trženje

telefon 02/23 53 140, telefaks 02/23 53 370

oglas@vecer.com

Mali oglasi

telefon 02/23 53 331, 02/23 53 357

Naročniški oddelček

telefon 02/23 53 321 (355), telefaks 02/23 53 365

narcocina@vecer.com

PREDSTAVNIŠTVA

Ljubljana, Cankarjeva 1,

oglasno trženje 01/24 15 618 (619)

narcocina, mali oglasi 01/24 15 600

Ptuj, Osojnikova 9,

narcocina, mali oglasi 02/74 92 170

Murska Sobota, Slovenska 25,

narcocina, mali oglasi 02/535 14 14

Tiskano: 31.950 izvodov. Črna izvoda od

ponedeljka do četrтка je 1,30 EUR, v petek in

soboto 1,35 EUR. Mesečna naročnina za marec

2013 znaša 32,59 €, za upokojenca in študente 28,81 €.

Naročnikom v tujini pritejeje ustrezne stroške poštnine po

ceniku Pošte Slovenije. Pisne odgovore naročnin upoštevamo

koncem meseca. Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost

(Ur. list RS, št. 134/03) in pravilnika o vsajanju zakona o davku na

dodano vrednost (Ur. list RS, št. 17/04) sodi časopis med proizvode,

za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji

8,5%. Davek na dodano vrednost je vračunan v ceno časopisa. Transakcijski račun št. 04-515-0000521988 pri Novi KBM.